

Aktualne kierunki w badaniach retorycznych

Current developments in rhetorical studies

9 (4) 2022 ISSUE EDITORS: KATARZYNA MOLEK-KOZAKOWSKA, AGNIESZKA KAMPKA

SPRAWOZDANIE / REPORT

ROBERT RADZIEJ

UNIwersytet OPOLSKI, POLSKA

<https://orcid.org/0000-0002-7367-6736>

robert.radziej@uni.opole.pl

Sprawozdanie/Report: XIII Ogólnopolska Konferencja Metodologiczna Medioznawców: „Retoryka Nowego Świata: Język mediów w czasach wojny, kryzysu i pandemii” 17-18 listopada 2022, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski

License

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 international (CC BY 4.0).

The content of the license is available at <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

ROBERT RADZIEJ

UNIwersytet OPOLSKI, POLSKA
<https://orcid.org/0000-0002-7367-6736>
robert.radziej@uni.opole.pl

Sprawozdanie/Report: XIII Ogólnopolska Konferencja Metodologiczna Medioznawców: „Retoryka Nowego Świata: Język mediów w czasach wojny, kryzysu i pandemii” 17-18 listopada 2022, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski

W dniach 17-18 listopada 2022 roku po raz trzynasty odbyła się Ogólnopolska Konferencja Metodologiczna Medioznawców organizowana przez Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego wraz z Laboratorium Badań Medioznawczych UW. Pierwszy dzień konferencji poświęcony był warsztatom metodologicznym przeprowadzonym przez dr Ewę Modrzejewską (UW, Polskie Towarzystwo Retoryczne), pt. „Czy ramy poszerzają komunikację społeczną? O framingu z perspektywy retorycznej”. Miały one charakter teoretyczno-praktyczny i skupiły się na ramowaniu w ujęciu retorycznym, jego perswazyjnej naturze oraz wpływie na kształtowanie znaczeń. Część praktyczna polegała zarówno na pracy indywidualnej jak i grupowej, podczas której uczestnicy analizowali przygotowany materiał, stosowali różne techniki ramowania przekazów oraz ich dekodowania. Był to punkt wyjściowy do ciekawej dyskusji dotyczącej tematu zawartego w tytule o roli ramowania w kontekście komunikacji społecznej.

Na koniec warsztatów metodologicznych dr Agnieszka Szurek (UW) przybliżyła cele międzynarodowego projektu RHEFINE, którego koordynatorem jest Pracownia Retoryki Stosowanej (UW), a który współtworzy wraz z Zakładem Fonetyki (Uniwersytet Zagrzebski, Chorwacja) oraz Instytutem Retoryki i Komunikacji (Bułgaria). Główne założenia dotyczą wprowadzenia nowych metod nauczania retoryki na poziomie akademickim, zapewnienia lepszych materiałów i warunków nauki, a także rozwijania kompetencji nauczycieli akademickich w tym zakresie. Rezultaty tego dwuletniego projektu są dostępne w postaci otwartych zasobów, takich jak serie podręczników dotyczących dydaktyki retoryki, gotowy program studiów pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „Retoryka stosowana”, zarówno w języku angielskim jak i polskim, a także kurs online o retoryce.

Kolejnego dnia konferencji odbyły się obrady plenarne, które otworzył swoim wystąpieniem gość specjalny, prof. Maciej Mrozowski, autor monografii „Przenikanie mediów. Ewolucja mediów a przemiany ładu społecznego”. Przybliżył on zgromadzonym uczestnikom znacznie przyspieszony i zintensyfikowany obecnie proces ewolucji zarówno mediów jak i społeczeństwa, który stawia człowieka wobec nowych wyzwań, zagrożeń, ale także szans i możliwości, jednocześnie nie zmieniając jego natury i podstawowych potrzeb adaptacyjnych.

Tematyka referatów w drugim dniu konferencji skupiała się głównie na dwóch aktualnych wydarzeniach: wojnie w Ukrainie oraz pandemii COVID-19. Pierwszy panel poświęcony był retoryce w kontekście wojny na wschodzie. Dr hab. Marek Kochan, prof. SWPS przedstawił referat „Wojenna retoryka przemocy w konflikcie rosyjsko-ukraińskim”, w którym poruszał kwestie legitymizacji przemocy rosyjskiej na Ukrainie w mediach oraz samej przemocy jako akcie komunikacyjnym oraz autoprezentacyjnym, pełniącym różne funkcje. Dr Iwona Jacewicz (UW) zaprezentowała referat, pt. „A więc wojna! Obraz wojny w Ukrainie w niemieckich, polskich i rosyjskich mediach publicznych”, w którym porównała wieczorne wydania serwisów informacyjnych mediów publicznych w tych trzech krajach w ciągu pierwszych dwóch dni wojny ukraińsko-rosyjskiej. Następnie dr Anna Leszczuk (Uniwersytet w Białymstoku) mówiła o hejtowaniu, agresji językowej i bezpośrednich groźbach w mediach społecznościowych pod adresem Putina i zastanawiającej etyczności tych zjawisk. Z kolei Agnieszka Ptasik i mgr Piotr A. Rączkowiak przybliżyli wyniki raportu opracowanego przez Instytut Dyskursu i Dialogu, dotyczącego monitoringu przekazów medialnych o wojnie w Ukrainie. Ostatni referat w tym panelu, pt. „Lokalne media i ich odbiorcy w obliczu rosyjskiej agresji na Ukrainę na przykładzie Koszalina” został zaprezentowany przez mgra Jacka Wezgraja (Politechnika Koszalińska).

Drugi blok tematyczny poświęcony był pandemii COVID-19 i wynikającym z niej ograniczeniom i problemom w komunikacji społecznej. Pierwszymi prelegentami w tym panelu byli dr hab. Radosław Sojak, prof. UMK oraz mgr Beata Królicka (UMK). Zaprezentowali referat, pt. „Niechciane powinowactwo z wyboru? Jak konstruktywistyczne argumentacje zawędrowały do dyskursu antyszczepionkowego”. Następnie dr Karolina Brylska (UW) oraz dr hab. Tomasz Gackowski, prof. UW przedstawili wyniki badań ankietowych dotyczących postrzegania szczepionek przeciwko COVID-19 przez osoby zaszczepione oraz niezaszczepione. Z kolei mgr Weronika Saran (UJ) w swoim wystąpieniu „Strategie perswazyjne wykorzystywane w celu zmniejszenia niechęci wobec szczepień przeciw COVID-19 na przykładzie kampanii edukacyjnej We Can Do This” przedstawiła rezultaty analizy serii kilkudziesięciu filmów informacyjnych zrealizowanych w ramach działań rządowych podejmowanych w Stanach Zjednoczonych.

Dr hab. Jacek Wasilewski, prof. UW podjął temat „Komunikacja w izolacji. O pandemii, więzieniu, klasztorze i wygnaniu. Jak zmienia się sytuacja retoryczna w zależności od intencji”, osadzając izolację w kontekście intencjonalnego aktu komunikacyjnego. Panel zamykała mgr Marlena Szyber (UW) wystąpieniem pt. „Medialne okno na świat w czasie izolacji społecznej”, w którym przedstawiła rzeczywistość penitencjarną zestawioną z medialnymi przekazami, będącymi jedyną możliwością kształtowania obrazu rzeczywistości zewnętrznej i sytuacji politycznej w oczach więźniów.

Trzeci panel konferencji oferował różne sposoby patrzenia na retorykę. Pierwszy wystąpił mgr Sławomir Doległo (UJ) z referatem, pt. „»Polka Walcząca«, »brukseleńska okupacja« i »tęczowa zaraza«. Język historycznych analogii w (z)mediatyzowanej kulturze pamięci”. Opisywał, jak symbole charakterystyczne dla pewnych grup są poprzez analogię zawłaszczane, przekształcane i wykorzystywane przez często przeciwne ugrupowania jako element walki w wymiarze symbolicznym. Mgr Filip Gołębiowski (UMK) przybliżył strategię językowe alienacji i wykluczania w dyskusjach o pandemii COVID-19. Następnie dr Tomasz Olczyk (UW) wygłosił referat pt. „Retoryka protestu – ramowanie #anijednejwięcej na Twitterze”. Kolejny prelegent, mgr Robert Radziej (UO), w referacie „Retoryka wizualna kryzysu klimatycznego na przykładzie konta organizacji Sierra Club na Instagramie” przedstawił wyniki analizy pilotażowej korpusu postów tej organizacji ekologicznej, przeprowadzonej wraz dr hab. Katarzyną Molek-Kozakowską, prof. UO, oraz strategię stosowane przez aktywistów w celu mobilizacji sympatyków w krytycznym momencie kampanii Build Back Better. Ten zróżnicowany panel tematyczny zamykał mgr Bogdan Andrushchenko (UW), poddając refleksji temat dziennikarskiego obiektywizmu w kontekście wojny na Ukrainie: „Gdzie kończy się obiektywizm w czasie wojny? Analiza polskich mediów internetowych”.

Ostatni blok tematyczny konferencji miał charakter polityczny i odnosił się do retoryki jako istotnego elementu w mechanizmach władzy. Mgr Konrad Kiljan (UW) opisywał preferencje dotyczące charakteru, którymi kierują się młode osoby przy wyborze przywódców politycznych. Następnie mgr Marcin Łączyński (UW) w oryginalnym ujęciu opisał argumenty krytyków neoliberalizmu na przykładzie aktywności użytkowników mediów społecznościowych i tworzonych tam treści w formie memów. Z kolei mgr Grzegorz Kowalczyk (UW) przeanalizował zaangażowanie społeczne firm WIG30 w czasie pandemii COVID-19. Ciekawe wyniki swojej analizy przedstawił także mgr Marcin Kosman (UW) w swoim referacie „Głową i sercem – wykorzystanie Twittera przez Szymona Hołownię w wyborach prezydenckich w 2020 r.”, stosując ilościową analizę językową korpusu tweetów. Ostatnim prelegentem był Adam Balcerzak (UW), który zaprezentował „Case study: Jak opuścić chmurę publiczną i nie zwariować? Blaski, cienie, powidoki”.

Po zakończeniu ostatniego panelu, nastąpiła interesująca i żywa dyskusja, podsumowująca szeroki wachlarz metodologiczny wystąpień, które łączył wspólny mianownik, jakim jest retoryka. Różne ujęcia, interdyscyplinarne perspektywy i podłoża badawcze prelegentów pozwoliły na nieoczywiste spostrzeżenia, oryginalne konkluzje i ciekawe wnioski dotyczące aktualnych wydarzeń medialnych.